

Η ΦΥΛΑΚΗ & Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ
σκέψεις για μια κοινωνία χωρίς κελιά

Η φυλακή, είναι παντού...

Στο Κορινθαλλό, στα Διαβατά, στην Αλικαρνασσό, στο Αμπού Γκράμπ και όχι μόνο...φυλακές είναι τα ψυχιατρεία και οι κλινικές, οι οικογένειες, οι ρόλοι των δεσμών και των σχέσεων...φυλακές είναι τα κλιματιζόμενα γραφεία και τα γκρίζα εργοστάσια, τα μεροκάματα και οι καριέρες, η εργασία και η ανεργία, τα ταμεία ανεργίας και τα ιδιωτικά γραφεία εύρεσης εργασίας... φυλακές είναι τα θωρακισμένα διαμερίσματα και οι κλειδωμένες πολυκατοικίες, το φως της τηλεόρασης και οι οθόνες των υπολογιστών, το zapping και το shopping...φυλακές είναι τα κόμματα και οι δημόσιες υπηρεσίες, οι εκκλησίες και τα τζαμιά... φυλακές είναι οι σχολικές αίθουσες και τα πανεπιστημιακά αμφιθέατρα, οι πολιτικές νεολαίες και οι "μη" κυβερνητικές οργανώσεις, οι εθνικές γιορτές και τα πέταλα των γηπέδων...φυλακές είναι ο τζόγος και οι πιστωτικές κάρτες, τα κινητά τηλέφωνα και τα video games, τα δάνεια και οι δόσεις... φυλακές είναι τα εμπορικά κέντρα και τα σούπερ μάρκετ, τα κρεβάτια των ψυχαναλυτών και τα αντικαταθλιπτικά χάπια, τα smart drugs και τα διασκεδαστήρια, τα γυμναστήρια και τα ινστιτούτα αδυνατίσματος... φυλακές είναι τα κρατητήρια και τα αστυνομικά τμήματα, τα κέντρα εκπαίδευσης νεοσύλλεκτων και τα κέντρα εξυπηρέτησης πολιτών, τα κωλόμπαρα και τα κυριλέ μπουρδέλα, η πρέζα και τα κέντρα απεξάρτησης...φυλακές είναι οι μποτιλιαρισμένοι δρόμοι, τα αστραφτερά αμάξια και τα γρήγορα εντούρο...φυλακές είναι οι αναπλασμένες πλατείες και η πολεοδομία της επιτήρησης, η κουλτούρα του φόβου και ο πολιτισμός της ασφάλειας...φυλακή είναι να νομίζεις ότι μπορείς να είσαι ελεύθερος μέσα σε ένα σκλάβο κόσμο...

Αθήνα, Νοέμβρης 2004.

Το κείμενο που ακολουθεί παρουσιάστηκε από τον αναρχικό σύντροφο Μάσιμο Πασαμάνι στις 5 Δεκέμβρη του 2000 στο Ροβερέτο της βόρειας Ιταλίας, στα πλαίσια ενός τριήμερου με θέμα τον κοινωνικό έλεγχο και τους εχθρούς του. Μεταφράστηκε και κυκλοφόρησε σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων, στην Αθήνα τον Δεκέμβρη του 2004, από τους γιους της γερακίνας.

Ούτε θεός, ούτε copyright!

Φωτοτύπησε και μοίρασε κατά βούληση...

Η ΦΥΛΑΚΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ σκέψεις για μια κοινωνία χωρίς κελιά

Μερικά λόγια πριν μπούμε στο θέμα της αποψινής βραδιάς: η φυλακή και ο κόσμος της. Καταρχήν δεν πρόκειται για σκέψεις ιστορικής φύσης, για τις ιστορικές αιτίες της φυλακής γιατί γύρω απ' αυτό το θέμα υπάρχουν ήδη πολλά βιβλία τα οποία μάλιστα περιέχονται ακόμα και στην ακαδημαϊκή κανονικότητα. Υπάρχουν άπειρες πτυχιικές εργασίες και κείμενα που αποδεικνύουν την στενή σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην γέννηση και την ανάπτυξη του καπιταλισμού με την γέννηση και την μεταβολή της φυλακής, δηλαδή την σχέση ανάμεσα στο εργοστάσιο, την κλινική, την φυλακή κ.τ.λ. Πάρα πολλά κείμενα, λίγο ή πολύ βαθυστόχαστα και συχνά ενδιαφέροντα, γύρω από τα οποία δε θα είχα πολλά να προσθέσω. Οπότε δεν είναι αυτό που μ' ενδιαφέρει. Όποιος περιμένει μια διάλεξη αυτού του είδους θα απογοητευθεί. Επιπλέον οι σκέψεις μου γύρω από την σχέση της φυλακής και της σημερινής κοινωνίας - δηλαδή γύρω από αυτό το κοινωνικό σύστημα που κινείται γύρω από τις φυλακές- θα είναι σύντομες. Δε θα είναι μια εξειδικευμένη εμβάθυνση.

Αυτό που με ενδιαφέρει είναι ένας συλλογισμός ηθικού τύπου. Με την λέξη ηθική εννοώ ένα τρόπο ύπαρξης, ένα τρόπο κατοικίας και αυτοδιάθεσης, δηλαδή την επιλογή των μέσων και των επιδιώξεων των σχέσεων μας. Μια έννοια της ηθικής που περιέχει και τις δύο σημασίες του όρου: την ατομική διάσταση της ηθικής (δηλαδή το σύνολο των εκτιμήσεων που ένα άτομο κάνει γύρω από τις επιλογές του, τη σημασία της ζωής του, των σχέσεων του κ.τ.λ.) αλλά και την - κατά κάποιο τρόπο- συλλογική διάσταση, δηλαδή σε σχέση με τον χώρο μέσα στον οποίο αυτές οι επιλογές, αυτές οι εκτιμήσεις, αυτές οι σχέσεις πραγματοποιούνται και μεταβάλλονται. Δύο σημασίες που συνυπάρχουν μέσα στις ίδιες τις λέξεις που χρησιμοποιούμε για να εκφράσουμε αυτές τις έννοιες. Τόσο η ηθική [*etica*] όσο και το ήθος

[*morale*] παραπέμπουν σε κάποιο εθίμο, σε κάποιους κοινωνικούς κανόνες, σε *genius loci*, δηλαδή στα ήθη κάποιας συγκεκριμένης περιοχής. Την ίδια στιγμή και ιδιαίτερα τον τελευταίο αιώνα, η έννοια της ηθικής παραπέμπει σε κάτι βαθύτατα ατομικό και μοναδικό, σε κάτι σχετιζόμενο με τη μοναδικότητα του κάθε ατόμου. Πιστεύω ότι αυτές οι όψεις του ζητήματος θα είναι παρούσες μέσα στις σκέψεις που ακολουθούν. Σύντομες σκέψεις γιατί το σύνολο των ζητημάτων και των προβλημάτων είναι ευρύτατο και δεν φιλοδοξώ να το εξαντλήσω.

Η σκέψη μου θα περιστραφεί γύρω από τέσσερα σημεία. Το βασικό ερώτημα, το οποίο τα διάφορα βιβλία πάντοτε αποσιωπούν, αφήνοντάς τό στο περιθώριο με λίγο ή πολύ αποτελεσματικό τρόπο. Αυτό το ερώτημα τίθεται κάπως έτσι: αν η φυλακή σημαίνει τιμωρία, ποινή και σωφρονισμός τότε είναι ξεκάθαρο ότι αναφέρεται στην παραβίαση ενός ορισμένου κανόνα (πράγματι η ποινή παρεμβαίνει την στιγμή που ένας κανόνας παραβιάζεται). Η παραβίαση του κανόνα φέρνει με τη σειρά της στο μυαλό την ίδια την έννοια του κανόνα: ποιός και πως αποφασίζει τους κανόνες μιας κοινωνίας; Αυτό είναι το ζήτημα το οποίο περιέχει όλα τα άλλα ζητήματα και αν αναλυθεί μέχρι τέλους μπορεί να κατεδαφίσει το κοινωνικό οικοδόμημα και μαζί με αυτό τις φυλακές του. Ποιός και πως αποφασίζει τους κανόνες αυτής της κοινωνίας; Είναι ξεκάθαρο ότι όλες οι φλυαρίες που αναφέρονται στην εξουσία του πολίτη («ο πολίτης, αυτό το δημόσιο πράγμα που εκτόπισε τον άνθρωπο» έλεγε ο Νταριέν) και στην άμεση συμμετοχή αποδεικνύονται όλο και περισσότερο σαν αυτό που ουσιαστικά είναι: ψεύδη. Εκείνοι που αποφασίζουν σε αυτήν την κοινωνία, όπως και σε όλες τις κοινωνίες που βασίζονται στο Κράτος, τον ταξικό διαχωρισμό και την ιδιοκτησία, είναι μια περιορισμένη μειοψηφία ατόμων οι οποίοι αυτοανακηρύσσονται σε αντιπρόσωπους του «λαού» και επιβάλλουν με τη δύναμη των εκτελεστικών (καταναγκαστικών) εξουσιών τους κανόνες τους.

Αυτός ο -μάλλον γενικός- ορισμός μας κάνει να παρατηρήσουμε ότι ο κανόνας και ο νόμος, η συμφωνία και ο νόμος δεν είναι συνώνυμα. Ο νόμος δεν είναι ένας κανόνας σαν όλους τους άλλους. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερο τρόπο αντίληψης και ορισμού του κανόνα: ο νόμος είναι ένας εξουσιαστικός και καταναγκαστικός κανόνας ο οποίος επιπλέον επιβάλλεται από μια περιορισμένη μειοψηφία. Φυσικά μπορούμε να αντιληφθούμε έναν τελείως διαφορετικό τρόπο για να ορίζουμε τους κανόνες ή - για να το πούμε διαφορετικά - να καταλήγουμε σε συμφωνίες. Επομένως αν η συμφωνία και ο νόμος δεν συμπίπτουν το βασικό ζήτημα που τίθεται είναι το εξής: πως γίνεται ένα άτομο ή ένα σύνολο ατόμων να τιμωρούνται με βάση κάποιους καταναγκαστικούς κανόνες - δηλαδή κάποιους νόμους - τους οποίους ποτέ δεν προσυπέγραψαν, ποτέ δεν δέχτηκαν ελεύθερα, ποτέ δεν καθόρισαν; Είναι κι αυτή μια απλούστατη ερώτηση η οποία όμως ποτέ δεν τίθεται.

Πριν θέσουμε το ερώτημα γύρω από το τι σημαίνει η αντίληψη των ανθρώπινων σχέσεων υπό τους όρους της τιμωρίας, της ποινής και του σωφρονισμού πρέπει προηγουμένως να αναρωτηθούμε: η καταστολή, η τιμωρία, ο εγκλεισμός και τα βασανιστήρια ενός ατόμου ή ενός συνόλου ατόμων εξαιτίας της παραβίασης κάποιων κανόνων - τους οποίους ποτέ δεν αντιλήφθηκαν και ποτέ δεν προσυπέγραψαν- είναι κάτι το νόμιμο και σωστό, κάτι το χρήσιμο και αρεστό; Αυτό είναι το θεμελιώδες ζήτημα πάνω στο οποίο πρέπει να δοθεί μια απάντηση. Μια απάντηση η οποία να μην είναι θεωρητική, εν συνεχεία όμως θα πρέπει να περάσει και στην πράξη. Ήδη ο τρόπος με τον οποίο θέτω το ερώτημα δείχνει και τον τρόπο με τον οποίο σκέφτομαι να το αντιμετωπίσω.

Η ελεύθερη συμφωνία είναι η δυνατότητα και η ικανότητα που έχουν τα διάφορα - λίγα ή πολλά - άτομα στο πλαίσιο της συνενωσης τους, ώστε να καθορίσουν από κοινού συγκεκριμένους κανόνες για την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων, των οποίων και ελέγχουν τις επιδιώξεις και

τα μέσα. Χωρίς αυτόν τον έλεγχο γύρω από τις επιδιώξεις και τα μέσα της πράξης δεν υπάρχει καμία αυτονομία, η οποία αποτελεί και την δυνατότητα καθορισμού των κανόνων. Υπάρχει μόνο η κυριαρχία, η διεύθυνση από άλλους δηλαδή η εκμετάλλευση. Αυτή η κοινωνία δε βασίζεται στην ελεύθερη συμφωνία, έτσι αυτή αναπτύσσεται μόνο σε μικρές ομάδες ατόμων, μέσα στις οποίες υπάρχει η συνείδηση της δυνατότητας σχέσεων αμοιβαιότητας και ελευθερίας χωρίς καταναγκασμούς. Ομως έξω από τις μικρές ομάδες οι οποίες προσπαθούν να ζήσουν με αυτό το τρόπο, σε συγκρουσιακή μορφή με τη κοινωνία, δηλαδή στο εσωτερικό αυτής της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων δεν υπάρχει καμία τέτοια δυνατότητα. Ζούμε σε μια κοινωνία βασισμένη στον ταξικό διαχωρισμό, την κυριαρχία και το Κράτος, το οποίο αποτελεί κατά κάποιο τρόπο το προϊόν και τον εγγυητή αυτού του διαχωρισμού και αυτής της κυριαρχίας. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν τον λόγο για τον οποίο αυτή η κοινωνία έχει σαν κέντρο της την φυλακή, καταλαβαίνουμε γιατί και για ποιόν υπάρχει αυτή η φυλακή. Με σημείο εκκίνησης αυτόν τον συλλογισμό μπορούμε να αντιληφθούμε το πρόβλημα της τιμωρίας, δηλαδή το πρόβλημα του δικαίου. Πιο συγκεκριμένα μπορούμε να αντιληφθούμε το πρόβλημα του ποινικού κώδικα στον οποίο οι δικαστές σε κάθε σημείο του πλανήτη βασίζονται τις αποφάσεις με τις οποίες κλειδαμπαρώνουν άνδρες και γυναίκες, οι αστυνομικοί αντλούν την εξουσία για να συλλαμβάνουν, οι δεσμοφύλακες για να επιτηρούν, οι κοινωνικοί λειτουργοί των φυλακών για να συμβουλεύουν την ηρεμία και την συνεργασία, οι παπάδες για να βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στα κυρήγματα τους περί θυσίας, στερήσεων και αμαρτιών (για να αναφέρουμε μόνο μερικούς από όσους εξασφαλίζουν την διαιώνιση αυτού του κοινωνικού συστήματος). Με βάση αυτόν τον συλλογισμό γίνεται κατανοητό το γεγονός ότι - στο εσωτερικό αυτής της κοινωνίας- η φυλακή αποτελεί ένα πρόβλημα το οποίο δεν μπορεί να εξαλειφθεί, αφού το πρόβλημα του εγκλήματος δηλαδή της παραβίασης των καταναγκαστικών κανόνων

(των νόμων) είναι πρώτα και κύρια ένα κοινωνικό πρόβλημα.

Για να το πούμε διαφορετικά: όσο θα υπάρχουν πλούσιοι και φτωχοί θα υπάρχει η κλοπή, όσο θα υπάρχει το χρήμα ποτέ δε θα είναι αρκετό για όλους, όσο θα υπάρχει η εξουσία θα γεννιούνται πάντα οι παράνομοι. Οπότε αντιστρέφοντας το ζήτημα, η φυλακή είναι μια κρατική λύση σε κρατικά προβλήματα, μια καπιταλιστική λύση σε καπιταλιστικά προβλήματα. Το πρόβλημα της κλοπής, όπως και όλα τα εγκλήματα που θέτουν σε αμφισβήτηση την υπάρχουσα κοινωνική τάξη δηλαδή οι ανταρσίες, οι αντιστάσεις, οι εξεγερσιακοί αγώνες κ.τ.λ αποτελούν προβλήματα συνυφασμένα με τις ρίζες αυτής της κοινωνίας. Είναι ξεκάθαρο ότι βρισκόμαστε ακόμα στο πεδίο των ερωτήσεων. Οι απαντήσεις μπορούν να προκύψουν μόνο από μια κοινωνική πρακτική της οποίας έχουμε τη δυνατότητα μόνο να ψηλαφίσουμε μερικές από τις προοπτικές της. Θέτοντας μ' αυτόν τον τρόπο, αυτά τα προβλήματα δε μπορούμε να βγούμε από το κοινωνικό πλαίσιο, στο εσωτερικό του οποίου, έχουν την σημασία τους.

Η ιστορία της φυλακής συνδέεται άμεσα με την ιστορία του καπιταλισμού και του Κράτους, όπως επίσης αυτές οι τελευταίες συνδέονται άμεσα με όλες τις αντιστάσεις, όλους τους αγώνες, όλες τις εξεγέρσεις, όλες τις επαναστάσεις από την πλευρά των εκμεταλλευόμενων και των καταπιεσμένων για να αποτινάξουν από πάνω τους τον καπιταλισμό, το χρήμα, την ιδιοκτησία, τον ταξικό διαχωρισμό, το Κράτος – άλλες φορές με πραγματικά άλματα προς την ελευθερία, άλλες πάλι με πισωγυρίσματα σε μια ακόμα χειρότερη και πιο φρικιαστική καταστολή. Τους δύο τελευταίους αιώνες, γιατί ουσιαστικά οι απαρχές της φυλακής όπως την γνωρίζουμε εμείς σήμερα δε πάνε πιο πίσω στην ιστορία (όχι ότι δεν υπήρχε το πρόβλημα του αποκλεισμού, του εκτοπισμού από τη κοινωνία ή ακόμα και εκείνο των βασανιστηρίων και των εξοντώσεων όμως η φυλακή σαν χώρος δεν υπήρχε), το πρόβλημα των φυλακών απασχόλησε

όλα τα κινήματα χειραφέτησης και ριζοσπαστικής αλλαγής της κοινωνίας. Ήταν πάντοτε παρόν στους συλλογισμούς και στα επιχειρήματα της προπαγάνδας, τα οποία μπορούν να διατυπωθούν και ως εξής: αν διαχωρίσουμε δύο τύπους εγκλημάτων (πρόκειται για ένα διαχωρισμό προς χάρη της αποσαφήνισης, αφού στη πραγματικότητα το κοινωνικό περιβάλλον και οι αλλαγές του είναι πάντοτε πολυπλοκότερες και συνυφασμένες ώστε η κατηγοριοποίηση τους να γίνεται πολύ πιο δύσκολη) μπορούμε να τα ορίσουμε σαν εγκλήματα *συμφέροντος* - δηλαδή εκείνα που σχετίζονται με το χρήμα και την αναγκαιότητα, στο εσωτερικό αυτής της κοινωνίας, κατοχής χρήματος για την επιβίωση – και σαν εγκλήματα *πάθους*. Εκείνοι οι επαναστάτες επιχειρηματολογούσαν πως είναι ξεκάθαρο ότι ο πρώτος τύπος εγκλημάτων είναι άμεσα συνδεδεμένος με αυτήν την κοινωνία. Έτσι λοιπόν ή φανταζόμαστε ένα κόσμο στο οποίο δε θα υπάρχουν κάποιοι που θα ιδιοποιούνται τα μέσα, τα πλούτη και όλα εκείνα που είναι αναγκαία για την ζωή και άλλοι που θα εξαναγκάζονται να εκδίδονται σαν μισθωτοί εργαζόμενοι ή να απλώνουν το χέρι για να αρπάξουν παρανόμως τα πλούτη (δεδομένου ότι ο νόμος είναι πάντα με το μέρος των ιδιοκτητών), διαφορετικά δε πρόκειται να βρεθεί ποτέ λύση. Όσον αφορά τα λεγόμενα εγκλήματα πάθους, τα οποία είναι και εκείνα που διαφημίζει περισσότερο η κυρίαρχη προπαγάνδα ώστε να δικαιολογήσει τη φυλακή: ακόμα και τα εγκλήματα που προσβάλλουν περισσότερο τη συνείδηση τους καθενός (βιασμοί), αν τα κοιτάξουμε προσεκτικότερα είναι άμεσα συνδεδεμένα με την κοινωνία στην οποία ζούμε. Είναι προϊόντα της συναισθηματικής και της σεξουαλικής εξαθλίωσης, της απουσίας των απολαυστικών σχέσεων απο την καθημερινή ζωή και της γενικότερης εξαθλίωσης των κοινωνικών σχέσεων. Είναι προϊόντα της έντασης, του στρέψ και της οργής που δεν εκφράζεται και επιστρέφει – σαν ένας ανεπιθύμητος επισκέπτης- με την μορφή νευρικών τικ, ασυνείδητης παρουσίας, ηλίκιας και αγελαίας βίας. Οπότε ακόμα κι αυτά τα φαινόμενα – τα οποία τελικά είναι εκείνα που χρησιμοποιούνται περισσότερο για να καταστήσουν, στα

μυαλά των εκμεταλλευόμενων, τη φυλακή με όλη τη κοινωνική δομή της απαραίτητη και επιδεινούνται σαν σκιάχτρα για την αποδοχή της εξουσιαστικής ύπαρξης και της αστυνομικής τάξης- είναι άμεσα συνδεδεμένα με αυτήν την κοινωνία. Σύμφωνα με τα επιχειρήματα αυτών των παλιών συντρόφων, μια κοινωνία χωρίς Κράτος και χωρίς χρήμα, μια κοινωνία πλούσια σε ύλη και σε πάθη θα εξαφάνιζε τα λεγόμενα εγκλήματα συμφέροντος και θα μείωνε όλο και περισσότερο τα εγκλήματα πάθους. Εμείς;

Είναι ξεκάθαρο ότι οι έννοιες της παραβίασης και της παράβασης των κανόνων παραπέμπουν σε εκείνη την φιλοσοφική, ηθική, νομική και πολιτική σκέψη που κατασκευάστηκε στο εσωτερικό αυτής της κοινωνίας και αναπτύχθηκε, αρθρώθηκε και ορίστηκε για να υπερασπιστεί αυτήν την κοινωνία. Με λίγα λόγια, να μιλάμε για την φυλακή δε σήμαινει αποκλειστικά και μόνο να μιλάμε για τον κανόνα αλλά να θέσουμε την ριζική ερώτηση, η οποία αποσιωπάται: ποιος καθορίζει τον κανόνα, με βάση ποιά κριτήρια, τι μπορούμε να κάνουμε για να αντιμετωπίσουμε ένα πρόβλημα, σαν αυτό της παραβίασης του; Πέρα από αυτό, πρέπει να αναρωτηθούμε επίσης τι σημαίνει να προβάλουμε ένα μοντέλο συμβίωσης και ανθρωπότητας με γνώμονα το οποίο να κρίνουμε ως *ανορθόδοξη* και να στιγματίζουμε σαν ορθοπεδική παρέκκλιση, σαν ηθικά απαράδεκτη κάθε συμπεριφορά, κάθε επιλογή και κάθε απόφαση που δεν απομимείται και δεν καθυποτάσσεται σε αυτό το μοντέλο. Χρησιμοποίησα την έννοια της «ορθοπεδικής» τόσο γιατί είναι μια συγκεκριμένη έννοια στη σκέψη των διάφορων εγκληματολόγων και των ειδικών των παρεκκλίσεων όσο και γιατί ετυμολογικά είναι μια ενδιαφέρουσα έννοια. Η αναγκαιότητα του να *κάνουμε να περπατήσουν ορθά* (αυτό σημαίνει «ορθοπεδική») σε σχέση με τις διαδρομές που έχει καθορίσει η κοινωνία, ο εξαναγκασμός όλων των ατόμων στους δρόμους, στους προορισμούς και στα εμπόδια αυτής της κοινωνίας, αποτελούν την αστείρευτη πηγή όλων των κελιών. Επομένως τίθεται το πρόβλημα του κανόνα, το πρόβλημα του μοντέλου

που θεωρείται ανώτερο από τα χειροπιαστά άτομα. Αυτός είναι ένας τρόπος για να δημιουργούνται συρματοπλέγματα μέσα στα μυαλά, ένας τρόπος άμυνας από μια πολύμορφη – και για αυτό εκφοβιστική για την κοινωνική ζωή- εκδοχή της ύπαρξης. Αυτό το μοντέλο τίθεται, για παράδειγμα, σε εφαρμογή τη στιγμή που συγκεκριμένες συμπεριφορές – οι οποίες προσβάλουν την ανθρωπιά του καθένα- χαρακτηρίζονται *απάνθρωπες*: αρκεί να σκεφτούμε ότι στα γερμανικά ο *απάνθρωπος* και το *τέρας* εκφράζονται με την ίδια λέξη (*Unmensch*). Οτιδήποτε είναι τερατώδες ορίζεται σαν *απάνθρωπο* για να κρατηθεί μακριά. Συγκεκριμένες ενέργειες και συγκεκριμένες συμπεριφορές στιγματίζονται σαν *άπανθρωπες* ή – σύμφωνα με την ποινική και νομική εκδοχή- σαν εγκληματικές.

Στο εσωτερικό αυτής της κοινωνίας, η φυλακή δε πρέπει να θεωρηθεί σαν κάτι το ευκαιριακό αποκλειστικά και μόνο επειδή τα μεγέθη, σε σχέση με αυτό που λέω, μοιάζουν μηδαμινά – μιλώντας για την ιταλική περίπτωση από τους 55 εκατομμύρια κατοίκους οι φυλακισμένοι είναι γύρω στους 50.000 [1]. Η φυλακή είναι ένα κεντρικό και βασικό στοιχείο αυτής της κοινωνίας. Είναι παρούσα σ' όλη τη κοινωνία και δε πρέπει να ταυτίζεται αποκλειστικά και μόνο με τους χώρους μέσα στους οποίους κλείνουν συγκεκριμένους άνδρες και γυναίκες. Γιατί η φυλακή αποτελεί ένα θεμέλιο αυτής της κοινωνίας; Ακριβώς επειδή η καταστολή, της οποίας η φυλακή αποτελεί την χαρακτηριστικότερη έκφραση, δεν είναι κάτι το διαχωρισμένο από την *καταναγκαστική συναίνεση*, από την κοινωνική ειρήνη πάνω στην οποία στηρίζεται η υπάρχουσα τάξη πραγμάτων. Κοινωνική ειρήνη δεν είναι η ειρηνική συμβίωση των ατόμων αλλά η ειρηνική συμβίωση ανάμεσα στους εκμεταλλευτές και τους εκμεταλλευόμενους, στους κυρίαρχους και τους κυριαρχούμενους, στους διευθύνοντες

Σ.τ.Μ [1] Η ελληνική περίπτωση δεν είναι και πολύ διαφορετική: σε κάτι παραπάνω από 10 εκατομμύρια κάτοικους "αντιστοιχούν" γύρω στους 8.000 κρατούμενους.

και τους εκτελεστές. Η κοινωνική ειρήνη είναι μια συνθήκη που παράγεται απο συγκεκριμένα όργανα όπως η δικαστική εξουσία και η αστυνομία. Όμως την ίδια στιγμή παράγεται και απο όλους εκείνους τους θεσμούς – όπως η εργασία, η οικογένεια, το σχολείο, το σύστημα των μέσων μαζικής ενημέρωσης κ.τ.λ- που καθιστούν αδύνατη ή πολύ δύσκολη κάθε κριτική σκέψη και επομένως κάθε θέληση για ριζοσπαστική αλλαγή της ζωής μας. Με λίγα λόγια, αυτή η πλοκή των σχέσεων, των λέξεων και των εικόνων δεν παρουσιάζει την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων σαν ένα ιστορικό προϊόν και επομένως - όπως όλα τα ιστορικά προϊόντα - μετατρέψιμο αλλά σαν ένα φυσικό δεδομένο που κανένας δεν έχει ούτε τη δυνατότητα ούτε το δικαίωμα να το θέσει υπό αμφισβήτηση. Επομένως, αν δούμε την φυλακή (και γενικότερα την καταστολή της οποίας η φυλακή αποτελεί το μοντέλο) σαν την προέκταση εκείνων των κοινωνικών κανόνων που καθημερινά μας επιβάλλουν μια όλο και πιο ασήμαντη καθημερινότητα, τότε αντιλαμβανόμαστε πως η φυλακή είναι ένα φάντασμα που προβάλλεται σε όλους τους ανήσυχους ανθρώπους. Αυτοί οι άνθρωποι, σε κάποια στιγμή της ζωής τους μπορούν να αποφασίσουν να τελειώνουν με αυτόν τον τρόπο επιβίωσης, με αυτόν το τρόπο δέσμευσης απέναντι στην κοινωνία και να αγωνιστούν για να κατακτήσουν μια διαφορετική ελευθερία και μια διαφορετική αξιοπρέπεια. Αυτό το φάντασμα προβάλλεται συνέχεια εναντίον εκείνων των ματιών που είναι ικανά για παραπέρα βλέμματα, για άλματα πέρα απο τα κοινωνικά κελιά.

Δυστυχώς – και αυτό είναι το παράδοξο της κοινωνίας στη οποία ζούμε- αυτά τα μάτια είναι λίγα αφού η επιθυμία για εξέγερση είναι ήδη ένας αγώνας, ένα άλμα που γίνεται δύσκολα. Συχνά δεν επικρατεί καν ο φόβος της τιμωρίας, αφού ένας τέτοιος φόβος αγγίζει μόνο όσους - με τον έναν ή τον άλλο τρόπο - θέτουν συγκεκριμένα το ζήτημα της παραβίασης των κανόνων μ' έναν ασύμφορο, γι αυτήν την κοινωνία, τρόπο. Για όλους τους άλλους αρκεί ο συνεχής και αδιάκοπος εκβιασμός της καθώς πρέπει ζωής, της

κοινωνικής ζωής με όλες τις υποχρεώσεις και τις συνέπειες που αυτό συνεπάγεται. Πριν από τον φόβο της ποινής, η προληπτική καταστολή είναι εκείνη της ανικανότητας φαντασίας για μια διαφορετική ζωή. Μην έχοντας στο κεφάλι τους καμία εναλλακτική λύση – όχι σαν κοινωνικό μοντέλο αλλά σαν σχέδιο ζωής για την μετατροπή του υπάρχοντος- δεν τους απομένει παρά να δεχτούν αυτόν τον κόσμο. Πράγματι στις μέρες μας η κυρίαρχη προπαγάνδα- για να μας κάνει να δεχτούμε αυτήν την κοινωνία- δε χρησιμοποιεί, σχεδόν ποτέ πλέον, επιχειρήματα περί ορθής τάξης η οποία θα πρέπει να γίνει αποδεκτή με βάση τους ιερούς κανόνες της ιδιοκτησίας, του δικαίου και της ηθικής (φυσικά της δικής της ηθικής). Αυτό που λέει ορθά κοφτά είναι ότι *δεν υπάρχει τίποτα άλλο*. Επομένως αφού αυτό το *άλλο* δεν υπάρχει, είτε γιατί κατέληξε στον σκουπιδοτενεκέ της ιστορίας είτε γιατί είναι ανέφικτο, το μόνο που μας απομένει είναι να παραιτηθούμε και να αποδεχθούμε αυτήν την κοινωνία. Αν με την έννοια της συναίνεσης εννοούμε μια υπεύθυνη, άμεση και ελεύθερη έγκριση συγκεκριμένων συνθηκών και συμφωνιών, αυτή δεν είναι μια κατάσταση *συναίνεσης* αλλά *ελλατωματικής συναίνεσης*, δηλαδή μια κατάσταση μη-διαφωνίας. Ζούμε σε αυτήν την κοινωνία γιατί δε μπορούμε να φανταστούμε και να πραγματώσουμε τίποτα το διαφορετικό. (Αυτό μας συνδέει με την αρχική παρατήρηση περί της διαφοράς ανάμεσα στην ελεύθερη συμφωνία- η οποία είναι μια συνθήκη αμοιβαιότητας- και τον νόμο, ο οποίος είναι μια συνθήκη ιεραρχίας). Είναι όλο και πιο ξεκάθαρο πως όλα αυτά που η κοινωνία πουλάει ως Πρόοδο, ως κάτι το οποίο πρέπει να φτάσουμε, είναι απλώς πανάθλια και δεν βλέπονται... οι συμφορές που έχει προκαλέσει αυτός ο τρόπος ζωής (υπο την μορφή καταπιέσεων, πείνας και καταστροφών που ονομάζονται φυσικές ενώ στην πραγματικότητα είναι βαθύτατα κοινωνικές), είναι μπροστά στα μάτια των πάντων. Η ίδια η εξουσία - αυτή η μέγα-μηχανή μέσα στην οποία συγχέονται η πολιτική με την γραφειοκρατία και τον στρατιωτικό έλεγχο- προωθεί σήμερα τον καταστροφισμό: ο κόσμος οδεύει προς τρομερές καταστροφές, όμως αφού είμαστε

εμείς εκείνοι που τις δημιούργησαν – μας λένε οι ειδικοί που πληρώνονται για να είναι ειδικοί- είμαστε και οι μόνοι που έχουμε τα κλειδιά για να τις αποτρέψουμε. Έτσι, στο εσωτερικό αυτού του φαύλου κύκλου ανάμεσα σε κοινωνικές καταστροφές και ψεύτικα αντίδοτα – τα οποία με τη σειρά τους είναι φορείς νέων καταστροφών- η φανατασία παγώνει, αποικιοκρατείται. Καμία εναλλακτική λύση δεν φαντάζει δυνατή κι έτσι όλα κυλάνε μέσα σε μια αρνητική συναίνεση, μέσα σε μια μη-διαφωνία. Είναι ξεκάθαρο όμως ότι δεν είναι όλοι σύμφωνοι με αυτούς τους κανόνες.

Αν πάρουμε κατά γράμμα την κυρίαρχη ιδεολογία, δηλαδή την φιλελεύθερη ιδεολογία, η κοινωνική ζωή είναι το αποτέλεσμα ενός συμβολαίου το οποίο όμως δε ξέρουμε ούτε πότε ούτε ποιοί το υπέγραψαν. Όπως και να 'χει, αυτό το συμβόλαιο το υπέγραψαν οι προηγούμενες γενιές και οι παρούσες γενιές δε μπορούν να κάνουν τίποτα άλλο από το να προσαρμοστούν. Ήδη αυτό είναι ενδεικτικό του τρόπου με τον οποίο εννοούν τις συμφωνίες, οι οποίες από την στιγμή που γίνουν αποδεκτές – χωρίς φυσικά να γνωρίζουμε από ποιόν- θα πρέπει να κρατάνε δεμένες (μέσω φυσικά του νόμου) για πάντα όλες τις μελλοντικές γενιές της ανθρωπότητας. Όπως και να έχει αυτές οι ανοησίες ειπώθηκαν και από αξιόπιστους φιλόσοφους οπότε, *έτσι ακούγεται*. Αυτό το πρόσωπο *έτσι ακούγεται*, το οποίο είναι στο στόμα όλων αλλά κανένας δε το λέει, παρουσιάζει την κοινωνία σαν αποτέλεσμα ενός συμβολαίου. Πρέπει πάντοτε να σκεφτόμαστε με το βλέμμα μας στραμμένο σ' όλον τον πλανήτη και σ' όλη την ιστορία, αφού η εξουσία μάς ωθεί να σκεφτόμαστε μέσα σε ένα αιώνιο παρόν χωρίς καμία αναφορά στο παρελθόν και κυρίως αποκρύπτοντάς μας το τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το δημοκρατικό μοντέλο σε παγκόσμια κλίμακα. Έτσι γίνεται ξεκάθαρο το γεγονός ότι για εκατομμύρια άτομα - τα οποία στερούνται και τα βασικά μέσα επιβίωσης- αυτό το κοινωνικό συμβόλαιο είναι μια δολοφονική κοροϊδία. Όταν μιλάμε για δημοκρατία, δεν πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας μόνο την τηλεόραση, τις χριστουγεννιάτικες αγορές, τα καινούρια αυτοκίνητα και τις

συνέπειες που όλα αυτά έχουν τόσο σε κοινωνικό όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο. Όταν μιλάμε για δημοκρατία πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας και τα στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας στην Ινδοκίνα, την λιμοκτονία των πληθυσμών του Νότου, τους πολέμους ανά τον κόσμο γιατί όλα αυτά τα μέρη δεν είναι τίποτα άλλο από την περιφέρεια των δημοκρατικών πόλεων μας. Είναι η ίδια δημοκρατική-καπιταλιστική τάξη που εξασφαλίζει σε ορισμένους υπηκόους της ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής - σε σχέση με τις συγκεκριμένες προσδοκίες γραφειοκρατικής, οικονομικής και πολιτικής ανάπτυξης- ενώ την ίδια στιγμή ανάγκασει άλλους να σαπίζουν στα γκέτο και στους θύλακες. Αν πάρουμε κατά γράμμα αυτήν την ιδεολογία του κοινωνικού συμβολαίου - της οποίας οι διάφορες *ορθοπεδικές* θεωρίες αποτελούν το απαραίτητο συμπλήρωμα- τότε γίνεται ξεκάθαρο ότι για όποιον δεν έχει τίποτα για να ζήσει, για όποιον δεν θεωρείται καν πολίτης, για όποιον δεν έχει χαρτιά και δε τον αφήνουν να διασχίσει τα σύνορα , για όποιον εξαναγκάζεται να ζει λαθραία σαν κοινωνικός *αόρατος*, για γυναίκες και άνδρες σαν αυτούς (και σήμερα όλες και όλοι αυτοί είναι εκατομμύρια) - από τη στιγμή που δεν έχουν εξασφαλισμένα ούτε καν τα μέσα επιβίωσης- αυτό το υποτιθέμενο συμβόλαιο έχει παραβιαστεί μια για πάντα. Μέχρι και φιλόσοφοι - οι οποίοι ουδέποτε υπήρξαν ελευθεριακοί και αγωνιστές της ατομικής και κοινωνικής χειραφέτησης- υποστήριζαν ότι όταν ένα συμβόλαιο παραβιάζεται μονομερώς, τότε εκείνος που βιώνει τις συνέπειες αυτής της παραβίασης έχει κάθε δικαίωμα να πάει να πάρει αυτά τα αγαθά, αυτά τα πλούτη και αυτές τις συνθήκες που του αφαίρεσαν. Αν κάποιος δεν έχει καμία πρόσβαση στον κόσμο της ιδιοκτησίας η επίθεση που θα εξαπολύσει εναντίον αυτού του κόσμου, απλώνοντας το χέρι του πάνω στα πλούτη για να τα κλέψει, είναι αναγκαία και δίκαιη. Στο εσωτερικό αυτής της κοινωνίας, το πρόβλημα - από την στιγμή που οι κρατούμενοι σε τελική ανάλυση είναι λίγοι- δε φαντάζει σοβαρό. Όμως η φυλακή κρέμεται επάνω από τα κεφάλια εκατομμυρίων ατόμων. Η επιβίωση γίνεται όλο και πιο αβέβαιη. Αρκεί να κοιτάξει κάποιος τους λόγους

για τους οποίους έχει συλληφθεί, καταδικαστεί και φυλακιστεί η συντριπτική πλειοψηφία των κρατούμενων. Πρόκειται για μικρά αδικήματα, κλοπές και λαθρεμπόριο [2], τα οποία από έναν μελλοντικό ποινικό κώδικα μπορεί να μην θεωρούνται πλέον αδικήματα σβήνοντας έτσι όλα αυτά που για δεκαετίες ολόκληρες θεωρούνταν εγκλήματα. Όλα αυτά προς δικαίωση της οικουμενικότητας των κανόνων, οι οποίοι θα έπρεπε να ισχύουν σε κάθε τόπο και σε κάθε εποχή. Οι κοινωνικές αιτίες του εγκλήματος είναι τόσο πασιφανείς έτσι ώστε οι μεταρρυθμιστές του Κράτους να αναγκάζονται να προσποιηθούν ότι παρεμβαίνουν (προς επίλυση αυτών των αιτιών).

Υπάρχουν διάφοροι πανεπιστημιακοί καθηγητές, αξιότιμες προσωπικότητες κυρίως της αριστεράς, οι οποίοι έχοντας τις καλύτερες παιδαγωγικές προθέσεις αρχίσαν να μιλάνε για κατάργηση της φυλακής, στο εσωτερικό αυτής της κοινωνίας. Κατά βάθος η φυλακή, έτσι όπως είναι, δεν αρέσει στις αριστερές ψυχές: το κλειδαμπάρωμα - κατά κύριο λόγο φτωχών - ανδρών και γυναικών είναι κάτι το δυσάρεστο και ταπεινωτικό. Αυτές οι αξιότιμες προσωπικότητες είναι οι πρώτοι που λένε ότι η σωφρονιστική λειτουργία της ποινής είναι ένα ξεκάθαρο ψέμμα αφού η φυλακή ποτέ δε σωφρόνισε κανέναν, προσθέτοντας ότι η φυλακή αποτελεί ένα γυμναστήριο του εγκλήματος. Όσοι μπαίνουν μέσα, είτε γιατί δεν μπορούσαν είτε γιατί δεν ήθελαν να εργαστούν, δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να προετοιμάζουν καλύτερα τις μελλοντικές εγκληματικές δραστηριότητες τους. Για όλους αυτούς τους πεφωτισμένους, η φυλακή είναι κάτι το δυσάρεστο που χριζει - μέσα σε αυτήν την κοινωνία-μεταρρυθμίσης ή αν είναι δυνατόν και κατάργησης. Φυσικά όλοι αυτοί οι καθηγητές αντιλαμβάνονται ότι σε μια κοινωνία η οποία βασίζεται σε καταναγκαστικούς κανόνες,

[2] Η συντριπτική πλειοψηφία των κρατούμενων στις ευρωπαϊκές φυλακές έχει καταδικαστεί για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών ή αδικήματα σχετιζόμενα με την εξάρτηση απ' αυτά.

τους οποίους αποφασίζει μια μειοψηφία που κυριαρχεί σε βάρος του υπόλοιπου πληθυσμού, το πρόβλημα την τιμωρίας δεν έχει λύση. Αν η φυλακή μπορούσε να καταργηθεί αυτό θα γίνονταν για να αντικατασταθεί με άλλες κοινωνικότερες μορφές, οι οποίες και θα είναι αποδεδειγμένες από έναν απόλυτο θεσμό (που ταυτίζεται με έναν συγκεκριμένο χώρο, με συγκεκριμένους υπαλλήλους κ.τ.λ.). Μια τέτοια μορφή είναι και τα ηλεκτρονικά βραχιόλια στα πόδια, αυτές οι αόρατες αλυσίδες που είναι ικανές να δημιουργήσουν μια καινούρια φιγούρα: τον κοινωνικό κρατούμενο [3]. Όλα αυτά φυσικά ούτε ανοίγουν τις φυλακές ούτε ισοδυναμούν με λιγότερη φυλακή μέσα στην κοινωνία, απλά μετατρέπουν όλο και περισσότερο την κοινωνία σε φυλακή. Σε αυτή την κατεύθυνση κινούνται και οι προτάσεις για επανασυμφιλίωση ανάμεσα σε όσους διέπραξαν συγκεκριμένες κλοπές και τα θύματα τους. Για παράδειγμα, η μέθοδος που προτείνει η σκανδιναβική δημοκρατία – η οποία αν μη τι άλλο είναι πρωτοποριακή σε ότι αφορά τις καθαρές μορφές κοινωνικής ποινής- είναι πάνω κάτω η εξής: αν μου έκλεψες το στέρεο αντί να σε κλείσω στη φυλακή – μια βεβιασμένη και καταναγκαστική φιλοξενία την οποία εκτός των άλλων την πληρώνω εγώ σαν φορολογούμενος- έρχομαι σε συμφωνία με τον δικαστή και εκείνος σε στέλνει μια φορά τον μήνα να μου φτιάχνεις την πρόσοψη του σπιτιού μου ή να μου περιποιείσαι τον κήπο μου. Αυτές οι προτάσεις - τις οποίες έχουν εμπνευστεί όλοι εκείνοι που πληρώνονται απο το Κράτος για να βρίσκουν λύσεις στα προβλήματα που το ίδιο το Κράτος δημιούργησε

[3] Το πρόβλημα υπερπληθυσμού των φυλακών ώθησε πολλούς απο τους θεωρητικούς και τους τεχνοκράτες του εγκλεισμού ώστε να επεξεργαστούν μοντέλα «εναλλακτικού σωφρονισμού». Ο κατ' οίκον περιορισμός, η ημι-ελευθερία (το πρωί «ελεύθερος» εργαζόμενος, το βράδυ για ύπνο στη φυλακή.), τα ηλεκτρονικά βραχιόλια αποτελούν μερικές απο τις συνταγές που θεσπίστηκαν – σε αρκετές δημοκρατίες της Δύσης- για να αντιμετωπιστεί η υπερσυμφόρηση των «σωφρονιστικών καταστημάτων» Όλα αυτά βέβαια δεν εμποδίζουν το Κράτος να κατασκευάζει νέες φυλακές ή να αναθέτει σε ιδιώτες την ανέγερση τους και την διαχείριση τους

υποκρύπτουν ένα γεγονός: στο εσωτερικό αυτής της κοινωνίας, το πρόβλημα της φυλακής μπορεί μόνο να μετατοπιστεί - μετατρέποντας την κοινωνία όλο και περισσότερο σε κοινωνική ισόβια ποινή - δε μπορεί όμως να λυθεί.

Υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα σε μια προοπτική κατάργησης της φυλακής στο εσωτερικό αυτής της κοινωνίας - κάτι που θα ισοδυναμούσε με την ενδυνάμωση της κυριαρχίας μέσω ενός ανθρωπιστικού βερνικώματος της βαθύτατα εξουσιαστικής κοινωνικής τάξης της- και μια προοπτική καταστροφής αυτής της κοινωνικής τάξης. Αυτή η τελευταία προοπτική ισοδυναμεί με την κατάστροφη όλων των κοινωνικών συνθηκών που καθιστούν αναγκαία αυτήν την εξουσιαστική κοινωνική τάξη. Πρόκειται για κάτι τέλειως διαφορετικό. Παραδόξως, η μόνη μη-ουτοπική προοπτική δεν είναι εκείνη που πιστεύει ότι μπορεί να υπάρξει χρήμα χωρίς κλοπή, εξουσία χωρίς εξεγέρσεις και αποικιοκρατία χωρίς αντιστάσεις. Η μοναδική μη-ουτοπική προοπτική είναι εκείνη της ριζικής ανατροπής των συνθηκών - που καθιστούν αναγκαία όλα τα παραπάνω - της κατάργησης των τάξεων, του γκρεμίσματος κάθε Κράτους.

Το τελευταίο σημείο στο οποίο θα ήθελα να αναφερθώ αφήνοντάς τό ανοικτό για την συζήτηση είναι το παρακάτω: τι σημαίνει να αγωνιζόμαστε *τώρα* για μια κοινωνία χωρίς φυλακές; τι σημαίνει να αγωνιζόμαστε όχι μόνο για να καταστρέψουμε τις φυλακές και τον κόσμο που τις κατασκευάζει αλλά και για να μην κατασκευαστούν ποτέ ξανά φυλακές; Ισοδυναμεί με έναν ριζοσπαστικό αναστοχασμό όχι μόνο σε ότι αφορά το πρόβλημα των κανόνων και των συμφωνιών αλλά και με το πρόβλημα της επίλυσης των συγκρούσεων που - σε αντίθεση με όσα υποστήριζαν οι σοσιαλιστές, αλλά και μερικοί αναρχικοί, προπαγανδιστές του παρελθόντος- θα προκύπτουν πάντοτε σε *όλες* τις κοινωνικές συνθήκες. Αν αυτή η κοινωνία - λόγω του επίπεδου σαπίλας που έχει προσεγγίσει - δε μας επιτρέπει να αισιοδοξούμε σε σχέση με τη προοπτική της

ριζοσπαστικής αλλαγής της, εν τούτοις μας θέτει το πρόβλημα του να αντιμετωπίζουμε τη σύγκρουση με διαφορετικό τρόπο: όχι πιά με την ορθοπεδική λογική (δε συμφωνείς με συγκεκριμένους κανόνες, αφού τους καθορίσαμε απο κοινού δεν επανεξετάζω τους κανόνες, σου λέω απλά ότι είσαι εχθρός ενος μοντέλου - το οποίο είναι οικουμενικά αποδεκτό και εξαναγκαστικό – και αν δε σε βάλω στη φυλακή θα σε βάλω στο ψυχιατρείο, θα σε στιγματίσω σαν τρελλό και θα σε παραδώσω την επιστήμη ώστε να σε θεραπεύσει και να σε ξαναβάλει στη θέση σου). Αυτή η λογική κι αυτές οι λύσεις είναι εξίσου εξουσιαστικές και ίσως ακόμα πιο απολυταρχικές. Η φυλακή θεωρεί τον εγκληματία σαν έναν άνθρωπο με συνειδητή και κατασταλαγμένη ταυτότητα. Όμως ο στιγματισμός όποιου παραβιάζει τους κανόνες αυτής της τερατώδους κοινωνίας ως άρρωστου ο οποίος χρίζει θεραπείας, δεν ισοδυναμεί μόνο με τη παράδοση του στα χέρια των ειδικών - οι οποίοι θα τον βασανίζουν με επιστημονικό τρόπο και χωρίς να αφήνουν το αίμα να τρέξει. - αλλά ισοδυναμεί και με το να τον θεωρείς ανίκανο να κρίνει μόνος του τι είναι σωστό και τι είναι λάθος.

Τι σημαίνει λοιπόν να αγωνιζόμαστε για έναν κόσμο χωρίς κελιά, τι σημαίνει να καταστρέψουμε και να μην αφήσουμε να ξαναφτιαχτεί ποτέ πιά ούτε μια φυλακή, ούτε ένας απο αυτούς τους σιχαμερούς θεσμούς μέσα στους οποίους κλειδαμπαρώνουν άνδρες και γυναίκες; Και τι σημαίνει η σύνδεση αυτής της προοπτικής καταστροφής της φυλακής, της καταστολής, της κοινωνικής ειρήνης και του Δικαίου με τους υπάρχοντες αγώνες μέσα στις φυλακές; Τι σημαίνει, μέσα σε αυτήν την προοπτική καταστροφής της φυλακής, το να είμαστε αλληλέγγυοι με όσους, όντας κρατούμενοι, αγωνίζονται όχι για την καταστροφή της φυλακής (αφού αυτή θα είναι πάντα η επιθυμία μιας μειοψηφίας) αλλά για την κατάργηση των κατασταλτικότερων στοιχείων της; Αφού μέσα στην ίδια την κοινωνία δεν υπάρχουν πολλά άτομα που θέλουν ν' αλλάξουν ριζικά τους κανόνες του παιχνιδιού, δεν καταλαβαίνω τον λόγο για τον οποίο όσοι είναι κρατούμενοι θα έπρεπε να αποκτήσουν ευκολότερα

συνείδηση για να αλλάξουν την μοίρα, τη δική τους αλλά και των άλλων. Σε αυτό το σημείο το πρόβλημα επεκτείνεται και πάλι: η φυλακή είναι μια αντανάκλαση αυτής της κοινωνίας, των χώρων και των χρόνων της, της εργασίας της και των πολεοδομικών αντιλήψεων της... (αρκεί να σκεφτούμε όλα εκείνα τα κτίρια που μέσα σε μισό αιώνα υπήρξαν ψυχιατρεία, σχολεία, φυλακές και νοσοκομεία χωρίς να αλλάξει τίποτα στη δομή τους. Αυτό λέει πολλά για τον κόσμο μέσα στον οποίο ζούμε...).[4]. Η φυλακή είναι παντού, αρκεί να κοιτάξουμε γύρω μας: κάμερες σε κάθε γωνία, πανομοιότυπες με εκείνες που υπάρχουν μέσα στις φυλακές, ακατάπαυστος πληροφορικός έλεγχος ο οποίος γίνεται όλο και εξονυχιστικότερος, χωρίς να ξεχνάμε τις πάντα επίκαιρες στολές των караμπινιέρων και των αστυνομικών – όπως αυτές που βρίσκονται έδω απ' έξω απόψε... μέσα σε αυτόν τον κόσμο που μοιάζει όλο και πώ πολύ σε φυλακή, τι σημαίνει να φανταζόμαστε μια κοινωνία χωρίς κελιά και τι σημαίνει να στεκόμαστε αλληλλέγγυοι – όντας κοινωνικοί κρατούμενοι- με όσους είναι κρατούμενοι με την στενότερη έννοια τού όρου; Εκείνοι αγωνίζονται για μερικές βελτιώσεις όπως άλλωστε και στην υπόλοιπη κοινωνία οι αγώνες ξεκινάνε συχνά σε διεκδικητικές βάσεις για περιορισμένες βελτιώσεις. Κατά τ' άλλα η κοινοτυπία των άμεσων αιτιών τους – όπως έλεγε και ο φιλόσοφος- υπήρξε πάντοτε το εισιτήριο για την είσοδο τους στις εξεγέρσεις της ιστορίας.

Επιτιθέμενοι στα χίλια δεσμά που θέτουν σε λειτουργία την φυλακή και τον κόσμο της, εμείς οι ίδιοι γκρεμίζουμε τους τοίχους αυτής της προσωπικής φυλακής η που δεν είναι άλλη απο την παραίτηση. Όπως βλέπετε, μερικά ερωτηματικά σε μια εποχή που περισσεύουν οι ψευδείς απαντήσεις.

---

[4] Όσον αφορά τον ελλαδικό χώρο, χαρακτηριστικό παράδειγμα αλλαγής χρήσης κτιρίου αποτελεί εκείνο των φυλακών της Αίγινας. Επί Καποδίστρια λειτούργησε σαν ορφανοτροφείο, στη συνέχεια σαν στρατόπεδο για να μεταβληθεί τελικά σε φυλακή...

χωρίς αντίτιμο

π.τ.γ. δεκεμβριος 2004

